

T.C.
BAŞBAKANLIK
KANUNLAR VE KARARLAR
GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

Sayı : B.02.0.KKG.0.10/101-255/2778

1/874
10876/25410
11.6.2001
Ankara
8/6 /2001

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Adalet Bakanlığı'na hazırlanan ve Başkanlığınıza arzı Bakanlar Kurulu'na 6/6/2001 tarihinde kararlaştırılan "Milletlerarası Tahkim Kanunu Tasarısı" ile gerekçesi ilişikte gönderilmiştir.

Gereğini arz ederim.

Bülent ECEVİT

Bülent ECEVİT
Başbakan

Eki :

- 1- Kanun Tasarısı
- 2- Gerekçe (Genel-Madde)

T.C. M. M. BAŞKANLIĞI	
Tali Kom.	Anayasa
Baş Kom.	Adalet
Tarih	11.6.2001 / 874
K. D. Bşk. Adı	K.D. Bşk. Adı

48
(15.5)

Bülent ECEVİT

GENEL GEREKÇE

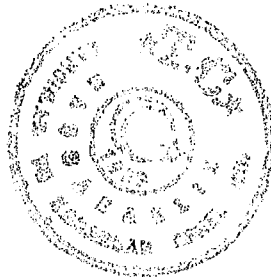
Öteden beri uyuşmazlıkların çözülmesinde uygulanan tahkim, küreselleşen dünyada ülkelerin karşılıklı olarak birbirlerinde yatırım yapmalarının olağan hâle gelmesi nedeniyle, yatırımların güvence altına alınması için iki ya da çok taraflı uluslararası sözleşmelerde uyuşmazlıkların çözüm yolu olarak öngörülmekte ve seçimlik bir yargı yolu olarak etkinliğini giderek arttırmaktadır. Uluslararası alanda sözleşmeler yapan tarafların, birbirlerinin millî mahkemelerine gitmeyi kendileri bakımından riskli bulması, diğer tarafın kendi millî mahkemesinde avantaj elde edebileceği endişesini taşıması ve yine millî mahkemelerin bürokratik işlemleri ve uzmanlıktan uzak yapılanmalarının davanın uzamasına neden olacağını düşünmesi, tahkimin seçimlik bir yargı yolu olarak tercih edilmesinin sebeplerini oluşturmaktadır. Yargı yolu olarak tahkimin tercih edilmesinin diğer bir nedeni ise, mahkeme kararlarının uluslararası alandaki etkinliğinin sınırlı bulunmasıdır. Çünkü millî mahkemeler, yabancı devletin yargı egemenliğinin sonucu olan yabancı mahkeme kararlarının tanınması ve tenfizi konusunda genellikle çekingendirler. Buna karşılık günümüzde uluslararası ticaret camiasının özel mahkemeleri konumundaki hakem veya hakem kurulu kararları, Yabancı Hakem Kararlarının Tanınması ve Tenfizi Hakkındaki New York Anlaşmasına göre 150 dolayında ülkede icra edilebilmektedir. Tüm bu gerekçeler, uluslararası ticarî ve ekonomik sözleşmelerden doğan uyuşmazlıkların çözüm yolu olarak tahkimi cazip ve vazgeçilmez kılmaktadır.

Millî tahkim, Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanununda, yabancı hakem kararlarının tenfizi ise Milletlerarası Özel Hukuk ve Usul Hukuku Hakkında Kanunda düzenlenmiştir. Taraf olduğumuz ve milletlerarası tahkime ilişkin bir çok milletlerarası antlaşmanın Anayasanın 90 ıncı maddesi gereğince iç hukukumuzun bir parçası olmasına karşın, ülkemizde milletlerarası tahkimin esas ve usullerine ilişkin bir düzenleme bulunmamaktadır.

13.8.1999 tarihli ve 4446 sayılı Kanunla, Anayasanın 125 inci maddesinin birinci fıkrasında yapılan değişiklikle, “Kamu hizmetleri ile ilgili imtiyaz şartlaşma ve sözleşmelerinde bunlardan doğan uyuşmazlıkların millî veya milletlerarası tahkim yoluyla çözülmesi öngörülebilir. Milletlerarası tahkime ancak yabancılık unsuru taşıyan uyuşmazlıklar için gidilebilir.” hükümleri getirilmiştir. Anayasa değişikliğine paralel olarak, yabancılık unsuru taşıyan kamu hizmetleri ile ilgili imtiyaz şartlaşma ve sözleşmelerinden doğan uyuşmazlıkların, ayrıca gerçek veya tüzel kişiler arasındaki uyuşmazlıkların milletlerarası tahkim yoluyla çözülmesinin usul ve esaslarının belirlenmesini sağlamak için Birleşmiş Milletler Uluslararası Ticaret Hukuku Komisyonu (UNCITRAL) tarafından hazırlanan kanun örneği ve karşılaştırmalı uluslararası tahkim hukukundaki çağdaş anlayış, gelişme ve ilkeler esas alınarak hazırlanan Kanun Tasarısıyla; milletlerarası tahkimin amacı, kapsamı, tahkim yargılamasının başlamasından bitimine kadar olan tüm aşamalarda yetkili ve görevli mahkeme, mahkemelerin tahkim yargılamasına müdahalesinin sınırı, tahkim şartı

veya sözleşmesinin şekli ve maddî geçerlilik koşulları, tahkim anlaşmasına rağmen davanın mahkemede açılması hâlinde ileri sürülecek tahkim itirazı ve süresi, hakem veya hakem kurulunun ihtiyatî tedbir veya ihtiyatî haciz kararı verme yetkisi, hakemlerin sayısı ve seçimi, hakemlerin reddi sebepleri ve usulü, hakemlerin görevlerinin sona ermesi ve yeniden hakem seçimi, hakemlerin yetkiye ilişkin itirazları karara bağlamaları, tahkim yargılamasına ilişkin usul kuralları, tahkim yeri ve süresi, tahkim yargılamasında esas alınacak dil, davanın açıldığı tarih, dava ve cevap dilekçeleri, görev belgesi, hangi hâllerde duruşma yapılacağı, yargılamanın şekli, bilirkişi atanması ve delillerinin toplanması, hakem veya hakem kurulunca davanın esasına uygulanacak hukukun tayini, hakem kararının şekli, içeriği, düzeltilmesi, yorumlanması ve tamamlanması usulü, hakem kararına karşı başvurulacak kanun yolu, bildirimler, kararın icrası ve yargılama giderleri ile hakem ücretlerinin düzenlenmesi amaçlanmaktadır.

MADDE GEREKÇELERİ

MADDE 1.— Kanunun amacının, milletlerarası tahkime ilişkin usul ve esasları düzenlemek olduğu ve Kanunun, yabancılik unsuru taşıyan ve tahkim yerinin Türkiye olarak belirlendiği veya bu Kanun hükümlerinin taraflar ya da hakem veya hakem kurulunca seçildiği uyuşmazlıkları kapsadığı belirtilmektedir.

Doğal olarak taraflar tahkim yargılamasının tâbi olduğu kuralları belirlemek konusunda anlaşmakta serbesttirler. O nedenle aralarındaki uyuşmazlıkların tahkim yoluyla çözümünü bu Kanuna tâbi kılabilecekleri gibi hakem veya hakem kurulu da uyuşmazlığın çözümünde bu Kanun hükümlerinin uygulanmasını seçebileceklerdir.

Tahkim yeri Türkiye dışında olsa da, mahkemede tahkim itirazı ve anlaşması ile ihtiyatî tedbir veya ihtiyatî haciz hâllerinde de bu Kanun hükümlerinin uygulanacaktır. Ancak, Türkiye’de bulunan taşınmaz mallar üzerindeki aynî haklara ilişkin uyuşmazlıklar ile iki tarafın iradelerine tâbi olmayan uyuşmazlıklarda bu Kanun hükümleri uygulanmayacaktır.

Anayasanın 125 inci maddesi gereğince, kamu hizmetleri ile ilgili imtiyaz şartlaşma ve sözleşmelerinde bunlardan doğan uyuşmazlıkların milletlerarası tahkim yoluyla çözülmesinin öngörülebilmesi yabancılik unsurunun bulunması hâlinde mümkündür. Bu düzenlemeye paralel olarak, Kamu Hizmetleri İle İlgili İmtiyaz Şartlaşma ve Sözleşmelerinden Doğan Uyuşmazlıklarda Tahkim Yoluna Başvurulması Hâlinde Uyulması Gereken İlkelere Dair Kanun uyarınca yabancılik unsuru bulunan kamu hizmetleri ile ilgili imtiyaz şartlaşma ve sözleşmelerinden doğan uyuşmazlıkların milletlerarası tahkim yoluyla çözülmesinin bu Kanun kapsamında olduğu belirtilmiştir.

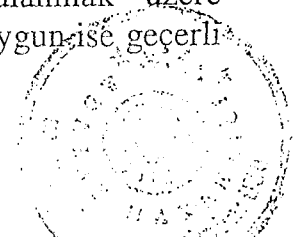
Türkiye Cumhuriyetinin taraf olduğu milletlerarası antlaşma hükümlerinin saklı olduğu belirtilmiştir.

MADDE 2.— Tahkime milletlerarası nitelik kazandıran yabancılik unsurları açıklanmıştır.

MADDE 3.— Kanunda mahkeme tarafından yapılacağı belirtilen işlerde görevli ve yetkili mahkemeler gösterilmiş ve tahkim yargılamasının niteliği ve yargılama kurallarının tahkim anlaşmasının taraflarınca kararlaştırılabildiği göz önünde bulundurularak, mahkemelerin tahkim yargılamasına yardımı ve müdahalesi bu Kanunda sayılan hâller ile sınırlı tutulmuştur.

MADDE 4.— Tahkim anlaşmasının tanımı yapılmış; bu anlaşmanın tahkim yargılamasına dayanak olması nedeniyle yazılı şekilde yapılması, anlaşmanın geçerlik şartı olarak düzenlenmiştir. Ayrıca, hangi hâllerde yazılı şekil şartının yerine getirilmiş sayılacağı da belirtilmiştir.

Tahkim anlaşmasının, tarafların tahkim anlaşmasına uygulanmak üzere seçtikleri hukuka veya böyle bir hukuk seçimi yoksa Türk hukukuna uygun işe geçerli olduğu açıklanmıştır.

Maddenin son fıkrasında da, tahkim anlaşmasına karşı asıl sözleşmenin geçersiz olduğu ve tahkim anlaşmasının henüz doğmamış bir uyuşmazlığa ilişkin olduğu itirazında bulunulamayacağına yer verilmiştir.

MADDE 5.— Tahkim anlaşmasının konusunu oluşturan bir uyuşmazlıkta, dava mahkemede açılmışsa, tahkim itirazında bulunulabileceği; tahkim itirazının ileri sürülmesi ve tahkim anlaşmasının geçerliliğine ilişkin uyuşmazlıkların çözülmesinde Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanununun ilk itirazlara ilişkin hükümlerinin uygulanacağı; mahkemenin, tahkim itirazını kabulü durumunda davayı usulden reddedeceği düzenlenmiştir.

Yargılama sırasında tarafların, tahkim yoluna başvurma konusunda anlaşmaları durumunda mahkemenin, davadan el çekerek dosyayı ilgili hakem veya hakem kuruluna göndermesi öngörülmüştür.

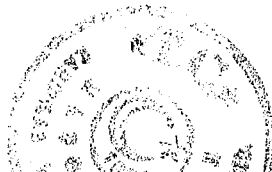
MADDE 6.— Tahkim yargılamasından önce ya da tahkim yargılaması sırasında, tarafların, mahkemeden ihtiyatî tedbir veya ihtiyatî haciz kararı istemesi ve mahkemece böyle bir tedbire veya hacze karar verilmesinin, tahkim anlaşmasına aykırılık oluşturmayacağı; tahkim yargılamasının kurallarını tahkim anlaşmasında belirleme yetkisine sahip olan taraflar, aksini kararlaştırmadıkları ve birinin istemi üzerine hakem veya hakem kurulunca ihtiyatî tedbir ya da ihtiyatî haciz kararı verilebileceği; böyle bir karar verilmesinin uygun bir güvenceye bağlanabileceği düzenlenmiştir. Ancak, tahkim yargılamasının niteliği dikkate alınarak, hakem veya hakem kurulunun, cebrî icra organlarınca icrası ya da diğer resmî makamlarca yerine getirilmesi gereken veya tahkim anlaşmasının tarafları dışında üçüncü kişileri bağlayan ihtiyatî tedbir ya da ihtiyatî haciz kararı veremeyeceği açıktır.

Tahkim yargılamasının, tarafların serbest iradeleriyle yaptıkları bir tahkim anlaşmasına dayandığı dikkate alındığında, hakem veya hakem kurulunca verilen ihtiyatî tedbir ya da ihtiyatî haciz kararının yerine getirilmemesi durumunda yaptırım öngörülmemekle birlikte; ihtiyatî tedbir veya ihtiyatî haciz kararının yerine getirilmemesi hâlinde diğer tarafın tedbir kararı verilmesi istemiyle mahkemeden yardım isteyebileceği gibi, tarafların Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanunu ile İcra İflas Kanununa göre istemde bulunma haklarının da saklı olduğu belirtilmiştir.

Tahkim yargılaması öncesinde veya tahkim yargılaması sırasında mahkemece verilen ihtiyatî tedbir ya da ihtiyatî haciz kararı, hakem veya hakem kurulunun kararıyla ortadan kaldırılamayacaktır. O nedenle tahkim davasının hakem veya hakem kurulunca reddedilmesi ya da hakem kararının icra edilebilir hâle gelmesiyle ihtiyatî tedbir veya ihtiyatî haciz kararının kendiliğinden ortadan kalkacağı kuralına yer verilmiştir.

MADDE 7.— A) Hakemlerin sayılarının belirlenmesi yöntemi gösterilmiştir.

B) Hakemlerin seçilmesi yöntemi açıklanmış, tarafların hakemlerin seçimi usulünü belirlemelerine karşın, hakem seçiminin yapılamaması durumunda taraflardan birinin istemi üzerine hakem veya hakem kurulunun seçiminin asliye hukuk-

mahkemesi tarafından yapılabileceği belirtilmiş ve bu seçimde esas alınacak hususlara yer verilmiştir.

C) Hakemin reddi sebepleri belirtilmiş; tahkim yargılamasının özelliği gözetilerek, hakemlik önerilen kimsenin, tarafsızlık ve bağımsızlığından şüphe edilmesini haklı gösterecek durum ve şartları açıklaması yükümlülüğüne yer verilmiştir.

D) Tahkim anlaşmasında tarafların, hakemin reddi usulünü serbestçe kararlaştırabilecekleri belirtilmiş; ret istemi kabul edilmeyen tarafın asliye hukuk mahkemesinden bu kararın kaldırılmasını isteyebileceği; ayrıca tahkim yargılaması için bir hakem tayin edilmiş ise onun reddi veya hakem kurulunun tümünün ya da karar çoğunluğunu ortadan kaldıracak sayıda hakemin reddi için ancak asliye hukuk mahkemesine başvurulabileceği; asliye hukuk mahkemesinin bu konuda vereceği kararların kesin olduğu; tahkim anlaşmasında hakem veya hakemlerin isimlerinin belirlenmemiş olması hâlinde yeniden hakem seçimi yoluna gidilerek tahkim yargılamasının devam edeceği belirtilmiştir.

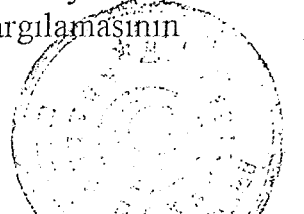
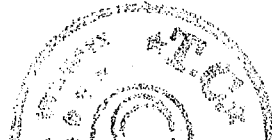
E) Görevi kabul eden hakemin haklı bir neden olmaksızın görevini yerine getirmekten kaçındığı hâllerde tarafların uğradığı zararı ödemekle yükümlü olduğu belirtilmiştir.

F) Bir hakem hukukî veya fiilî sebeplerle görevini hiç ya da zamanında yerine getiremediği takdirde, o hakemin yetkisinin, bizzat kendisinin çekilmesi veya tarafların bu yönde anlaşmaları ile sona ereceği, tarafların bu konuda anlaşamamaları hâlinde asliye hukuk mahkemesine başvurabilecekleri belirtilmiş; hakemin yetkisinin diğer tarafın muvafakati ile sona ermesi hâlinin, hakemin reddi sebeplerinin varlığının kabulü anlamına gelmediği açıklanmıştır.

G) Tahkim yargılaması sırasında hakemlerden birinin herhangi bir nedenle görevinin sona ermesi hâlinde, seçiminde uygulanan usulle yerine yenisinin seçileceği, hakemlerin değişmesi nedeniyle tahkim süresinin durmayacağı; tahkim anlaşmasında hakem veya hakemlerin isimlerinin açıkça belirlenmiş olması hâlinde hakemin, hakem kurulunun veya kurulun karar çoğunluğunu ortadan kaldıracak sayıda hakemin görevinin herhangi bir sebeple sona ermesi durumunda, tahkimin de sona ereceği belirtilmiştir.

H) Hakem veya hakem kurulunun kendi yetkisi hakkında karar verebileceği, bu kararı verirken sözleşmede yer alan tahkim şartının sözleşmenin diğer hükümlerinden bağımsız olarak değerlendirileceği, hakem ya da hakem kurulunca asıl sözleşmenin hükümsüzlüğüne karar verilmiş olmasının, kendiliğinden tahkim anlaşmasının hükümsüzlüğü sonucunu doğurmayacağı belirtilmiş; taraflarca hakem veya hakem kurulunun yetkisizliğine ilişkin itirazların ileri sürülme ve sonuçlandırılma usulü gösterilmiştir.

MADDE 8.— A) Tarafların, hakem veya hakem kurulunca tahkim yargılamasında uygulayacakları yargılama kurallarını serbestçe belirleyebilecekleri; bu belirlemede, bir kanuna, milletlerarası veya kurumsal tahkim kurallarına yollama yapabilecekleri ve bu konuda bir anlaşma yapmamaları hâlinde tahkim yargılamasının bu Kanuna göre yürütüleceği öngörülmüştür.

B) Tarafların, tahkim yargılamasında eşit hak ve yetkiye sahip oldukları ve yabancı gerçek veya tüzel kişiler tarafından da temsil olunabilecekleri gösterilmiştir.

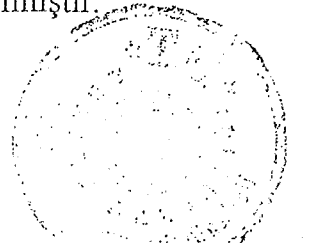
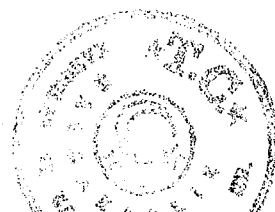
MADDE 9.— Tahkim yerinin taraflarca serbestçe kararlaştırılacağı veya onların seçtiği bir tahkim kurumunca belirleneceği, bu hâllerin anlaşmada gösterilmemiş olması durumunda tahkim yerinin hakem ya da hakem kurulunca olayın özellikleri göz önünde bulundurularak belirleneceği, hakem veya hakem kurulunun tahkim yargılamasının gerektirdiği durumlarda taraflara önceden bildirmek kaydıyla başka bir yerde de toplanabileceği belirtilmiştir.

MADDE 10.— A) Tahkim davasının açıldığı tarihi tarafların kararlaştırabileceği, kararlaştırmamışlarsa ve hakem seçimi başka bir kişi, kurum veya kuruluş tarafından yapılacak ise bunlara başvurulduğu, hakem seçimi taraflarca yapılacak ise davacının hakemini seçip kendi hakemini seçmesini diğer tarafa bildirdiği; hakem veya hakem kurulunu oluşturan hakemlerin ad ve soyadlarının anlaşmada belirtildiği durumlarda, uyuşmazlığın tahkim yoluyla çözülmesi talebinin karşı tarafça alındığı tarihte davanın açılmış sayılacağı belirtilmiş; mahkemeden ihtiyatî tedbir veya ihtiyatî haciz kararı almış olan tarafın otuz gün içinde davasını açmak zorunda olduğu, aksi hâlde ihtiyatî tedbir ya da ihtiyatî haczin kendiliğinden ortadan kalkacağı belirtilmiştir.

B) Aksi kararlaştırılmadıkça hakem kararının, hakemin seçiminden veya hakem kurulunun ilk toplantı tutanağının düzenlendiği tarihten itibaren bir yıl içinde verileceği, tahkim süresinin, tarafların anlaşmasıyla ya da bu konuda anlaşmaya varılamaması hâlinde asliye hukuk mahkemesince uzatılabileceği, mahkemenin kararının kesin olduğu, talebin mahkemece reddedilmesi sonrası, tahkim süresi sonunda tahkim yargılamasının sona ereceği gösterilmiştir.

C) Tahkim yargılamasının Türkçe veya Türkiye Cumhuriyeti tarafından tanınan devletlerden birinin resmî dilinde yapılabileceği, taraflarca bu dillerin serbestçe kararlaştırılacağı, kararlaştırılmamışsa hakem veya hakem kurulu tarafından belirleneceği, belirlenen bu dil veya dillerin tarafların bütün yazılı beyanlarında, duruşmalarda, hakem veya hakem kurulunun ara kararlarında, nihaî kararında ve tüm yazılı bildirimlerde kullanılacağı, hakem veya hakem kurulunca tarafların dayandığı belgelerin tahkim yargılamasında kullanılan dillerdeki çevirisi ile birlikte sunulmasına karar verilebileceği açıklanmıştır.

D) Taraflarca kararlaştırılan ya da hakem veya hakem kurulunca belirlenen süre içinde verilecek olan, dava ve cevap dilekçelerindeki bulunması gerekli hususlar açıklanmış ve taraflarca, bu ilkenin aksi kararlaştırabilmekle birlikte tahkim yargılaması sırasında tarafların iddia veya savunmalarını değiştirip genişletebilecekleri kural olarak benimsenmiştir. Ancak, hakem veya hakem kurulu bu işlemin gecikerek yapılmış olduğunu ya da diğer taraf için haksız bir şekilde büyük zorluk yarattığını ve diğer hâl ve şartları dikkate alarak iddia veya savunmanın değiştirilmesi ya da genişletilmesine izin vermeyebileceği bu kuralın istisnası olarak gösterilmiştir.

E) Hakem veya hakem kurulunun dava ve cevap dilekçesi verildikten sonra görev belgesi hazırlayabileceği ve bu belgede hangi hususların bulunacağı, ayrıca bu görev belgesinin hakemler ve taraflarca imza edileceği belirtilmiştir.

MADDE 11.— A) Tahkim yargılamasında hakem veya hakem kurulunun delillerin sunulması, sözlü beyanlarda bulunulması ve bilirkişiden açıklama istenmesi gibi sebeplerle duruşma yapılmasına ya da yargılamanın dosya üzerinden yürütülmesine karar verebileceği, ayrıca taraflardan birinin istemi üzerine yargılamanın uygun aşamasında da aksi taraflarca kararlaştırılmadıkça duruşma yapılabileceği belirtilmiştir. Hakem veya hakem kurulunun, davayla ilgili yapacağı her türlü keşif tarihini ya da bilirkişi incelemesini veya diğer delillerin incelenmesi için yapacağı toplantı ve duruşmaları ve tarafların gelmemeleri hâlinde bunun sonuçlarını taraflara yeterli bir süre önceden bildirimde bulunacağı ve ayrıca yine hakem ya da hakem kuruluna sunulan dilekçeler, bilgiler ve diğer belgeleri taraflara bildireceği hususları düzenlenmiştir.

B) Tahkim yargılamasını taraflarından birisinin taraf niteliğini kaybetmesi hâlinde uygulanacak usul gösterilmiştir.

C) Taraflardan birinin yargılamaya katılmama hâllerinin sonuçları bentler hâlinde ayrıntılı olarak açıklanmıştır.

MADDE 12.— A) Hakem veya hakem kurulunca, belirlenen konular hakkında bir ya da birden çok bilirkişi atanmasına, tarafların bilirkişiye gerekli açıklamaları yapmalarına, ilgili belge ve bilgileri vermelerine, dava ile ilgili keşif yapılmasına karar verilebileceği düzenlenmiştir. Tahkim yargılamasında taraflarca aksi kararlaştırılmadığı takdirde taraflardan birinin istemi veya hakem ya da hakem kurulunun gerekli gördüğü durumlarda bilirkişilerin yazılı ve sözlü raporlarını vermelerinden sonra çağrılacakları, duruşmaya katılabilecekleri ve bu duruşmada tarafların bilirkişilere soru sorabilecekleri ve uyuşmazlık konusunda kendi seçtikleri özel bilirkişilerini de dinletebilecekleri belirtilmiştir.

B) Tahkim yargılamasında delillerin hakem veya hakem kurulunca belirlenen süre içinde verileceği ve bu delillerin toplanmasında asliye hukuk mahkemesinden yardım istenebileceği, bu durumda da mahkemenin kendi hukukunu uygulayacağı öngörülmüştür.

C) Tahkim yargılamasında, hakem ve hakem kurulunca uyuşmazlığın esasına uygulanacak hukukun tespiti taraflar arasındaki sözleşme hükümlerine ve onların uyuşmazlığın esasına uygulanmak üzere seçtikleri hukuk kurallarına göre karar verileceği; sözleşme hükümlerinin yorumunda ve tamamlanmasında ticarî örf ve adetler ile ticarî teammüllerin de göz önüne alınacağı; ayrıca aksi belirtilmedikçe belirli bir devletin hukukunun seçilmiş olmasının, o devletin kanunlar ihtilâfı kurallarının veya usul kurallarının değil, doğrudan doğruya maddî hukukunun seçilmiş olduğu anlamına geleceği gösterilmiştir. Tarafların uyuşmazlığın esasına uygulanacak hukuk kurallarını kararlaştırmamış olmaları hâlinde, hakem veya hakem kurulunca uyuşmazlıkla en yakın bağlantı içinde olduğu sonucuna varılan devletin maddî hukuk

kurallarının esas alınacağı ve ayrıca yine hakem veya hakem kurulunca ancak tarafların açıkça yetkili kılınmış olmaları hâlinde hakkaniyet ve nasafet kurallarına göre veya dostane aracı olarak karar verilebileceği düzenlenmiştir.

D) Tahkim yargılaması sırasında, tarafların uyuşmazlık konusunda sulh olmaları hâlinde yargılamaya son verileceği; ayrıca tarafların isteminin hakem veya hakem kurulunca uygun bulunması hâlinde sulhün hakem kararı olarak tespit edileceği öngörülmüştür.

MADDE 13.— A) Tarafların aksini kararlaştırmadıkları hâllerde hakem kurulunun oy çokluğu ile karar verebileceği, ayrıca taraflar veya hakem kurulunun diğer üyelerinin yetki vermeleri durumunda hakem kurulu başkanının yargılama usulü ile ilgili belirli konularda tek başına karar verebileceği belirtilmiştir.

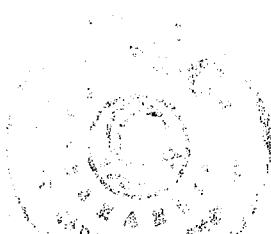
B) Tahkim yargılamasını sona erdiren hâller ayrıntılı olarak düzenlenmiş ve bu Kanunun 14 üncü maddesinin (B) fıkrası hükümlerinin saklı tutulduğu ifade edilmiştir.

MADDE 14.— A) Hakem kararlarında nelerin bulunması gerektiği, aksi kararlaştırılmadıkça kısmî karar verilebileceği, kararın hakem veya hakem kurulu başkanı tarafından taraflara bildirileceği, tarafların giderini ödemek koşuluyla hakem kararının asliye hukuk mahkemesine gönderilmesini isteyebileceği, bu şekilde gelen dosya ve kararın asliye hukuk mahkemesi kaleminde saklanacağı belirtilmiştir.

B) Hakem kararlarının otuz gün içinde, kendiliğinden veya tarafların istemi ile hesap, yazı ve benzeri maddî hatalar bakımından düzeltilebileceği, aynı sürede tarafların, hakem kararının yorumlanmasını da isteyebileceği; ayrıca bu süre içinde yargılama sırasında ileri sürülmüş olmasına rağmen karara bağlanmamış konularda tarafların tamamlayıcı hakem kararı verilmesini isteyebilecekleri, hakem ya da hakem kurulunun istemi haklı bulması hâlinde, tamamlayıcı hakem kararını altmış gün içinde verebileceği; bu şekilde verilen kararların hakem kararının bir parçasını oluşturacağı ifade edilmiştir.

C) Bu Kanunda geçen yazılı bildirimlerin alınması ayrıntılı olarak açıklanmış ve bu kuralların mahkemelerce yapılan tebligatta uygulanmayacağı belirtilmiştir.

MADDE 15.— A) Hakem kararına karşı yetkili asliye hukuk mahkemesinde yalnızca iptal davası açılabilceği, bu davanın öncelikle ve ivedilikle görüşüleceği, iptal davasında bu Kanunda belirtilen nedenlerden en az birine dayanılabileceği, bu nedenler dışına çıkılamayacağı, iptal davasının, hakem kararının veya düzeltme, yorum ya da tamamlama kararının taraflara bildirildiği tarihten itibaren otuz gün içinde açılabilceği ve iptal davasının açılmasının kendiliğinden hakem kararının icrasını durduracağı, tarafların iptal davası açmaktan kısmen ya da tamamen feragat edebilecekleri; iptal davasının, kural olarak dosya üzerinden karara bağlanacağı, dava sonundaki karara karşı sadece temyiz yolunun mümkün olduğu ve temyiz incelemesinin bu maddede sayılan nedenlerle sınırlı olarak, öncelikle ve ivedilikle karara bağlanacağı belirtilmiştir.

B) Hakem kararına karşı açılan iptal davasının reddine ilişkin hükmün kesinleşmesi hâlinde talepte bulunan tarafa asliye hukuk mahkemesince hakem kararının icra edilebilir olduğuna ilişkin belgenin verileceği, iptal davası için öngörülen sürenin geçmesi veya tarafların iptal davası açmaktan feragat etmesi hâllerinde de asliye hukuk mahkemesinin (A) fıkrasının 2 nci bendinin (a) ve (b) alt bent hükümlerine resen göz önüne alarak hakem kararının icra edilebilir olduğuna ilişkin belgeyi vereceği belirtilmiştir.

MADDE 16.— A) Hakem ücretinin nasıl belirleneceği, hakem kararının düzeltilmesi, yorumlanması veya tamamlanması hâllerinde ek ücret ödenmeyeceği belirtilmiştir.

B) Hakem veya hakem kurulu kararında tahkim yargılamasının giderlerinin gösterileceği, bu giderlerin neleri kapsayacağı ifade edilmiştir.

C) Hakem veya hakem kurulunun, davacı taraftan yargılama giderleri için avans yatırılmasını isteyebileceği, avansın süresinde ödenmemesinin sonuçları ve nihaî karardan sonra avansla ilgili yapılacak olan işlemler açıklanmıştır.

D) Aksi taraflarca kararlaştırılmadıkça, yargılama giderinin haksız çıkan tarafa yükleneyeceği, kısmen haklılık durumunda ise, yargılama giderinin haklılık ölçüsüne göre taraflar arasında paylaştırılacağı, hakem veya hakem kurulunun yargılamayı sona erdiren ya da taraflar arasındaki sulhün tesbitine ilişkin kararda da yargılama giderlerinin gösterileceği ifade edilmiştir.

MADDE 17.— Bu Kanunla düzenlenen konularda, açıkça yollama yapılması hâllerinde Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanunu hükümlerinin uygulanacağı öngörülmüştür.

Bu Kanunla hakem veya hakem kurulu kararlarına karşı iptal davası yolu öngörüldüğünden, uygulamada çelişkiye neden olunmaması için 4501 sayılı Kanunun 5 inci maddesinin yürürlükten kaldırıldığı belirtilmiştir.

Geçici Madde 1.— Taraflarla, hakem veya hakem kurulu arasında, hakem ücreti konusunda anlaşma sağlanamazsa, Türkiye Hakem ve Bilirkişi Odaları Birliği kurulup, bir ücret tarifesi yapılincaya kadar, hakem ücretinin yetkili asliye hukuk mahkemesince belirleneceği ifade edilmiştir.

MADDE 18.— Yürürlükle ilgilidir.

MADDE 19.— Yürütmeye ilgilidir.

MİLLETLERARASI TAHKİM KANUNU TASARISI

BİRİNCİ BÖLÜM Genel Hükümler

Amaç ve kapsam

MADDE 1.— Bu Kanunun amacı, milletlerarası tahkime ilişkin usul ve esasları düzenlemektir.

Bu Kanun, yabancılık unsuru taşıyan ve tahkim yerinin Türkiye olarak belirlendiği veya bu Kanun hükümlerinin taraflar ya da hakem veya hakem kurulunca seçildiği uyuşmazlıklar hakkında uygulanır.

Bu Kanunun 5 ve 6 ncı madde hükümleri, tahkim yerinin Türkiye dışında belirlendiği durumlarda da uygulanır.

Bu Kanun, Türkiyede bulunan taşınmaz mallar üzerindeki aynî haklara ilişkin uyuşmazlıklar ile iki tarafın iradelerine tâbi olmayan uyuşmazlıklarda uygulanmaz.

21.1.2000 tarihli ve 4501 sayılı Kamu Hizmetleri ile İlgili İmtiyaz Şartlaşma ve Sözleşmelerinden Doğan Uyuşmazlıklarda Tahkim Yoluna Başvurulması Hâlinde Uyulması Gereken İlkelere Dair Kanun uyarınca yabancılık unsurunun bulunduğu kamu hizmetleri ile ilgili imtiyaz şartlaşma ve sözleşmelerinden doğan uyuşmazlıkların milletlerarası tahkim yoluyla çözülmesi de bu Kanuna tâbidir.

Türkiye Cumhuriyetinin taraf olduğu milletlerarası antlaşma hükümleri saklıdır.

Yabancılık unsuru

MADDE 2.— Aşağıdaki hâllerden herhangi birinin varlığı, uyuşmazlığın yabancılık unsuru taşıdığını gösterir ve bu durumda tahkim milletlerarası nitelik kazanır.

1. Tahkim anlaşmasının taraflarının yerleşim yeri veya olağan oturma yerinin ya da işyerlerinin ayrı devletlerde bulunması;

2. Tarafların yerleşim yeri veya olağan oturma yerinin ya da işyerlerinin,
a) Tahkim anlaşmasında belirtilen veya bu anlaşmaya dayanarak tespit edilen hâllerde tahkim yerinden,

b) Asıl sözleşmeden doğan yükümlülüklerin önemli bir bölümünün ifa edileceği yerden veya uyuşmazlık konusunun en çok bağlantılı olduğu yerden, başka bir devlette bulunması;

3. Tahkim anlaşmasının dayanağını oluşturan asıl sözleşmeye taraf olan şirket ortaklarından en az birinin yabancı sermayeyi teşvik mevzuatına göre yabancı sermaye getirmiş olması veya bu sözleşmenin uygulanabilmesi için yurt dışından sermaye sağlanması amacıyla kredi ve/veya güvence sözleşmeleri yapılmasının gerekli olması;

4. Tahkim anlaşmasının dayanağını oluşturan asıl sözleşme veya hukukî ilişkisinin, bir ülkeden diğerine sermaye veya mal geçişini gerçekleştirmesi.

Tahkimde görevli ve yetkili mahkeme, müdahalenin sınırı

MADDE 3.— Bu Kanunda mahkeme tarafından yapılacağı belirtilen işlerde, davalının yerleşim yeri veya olağan oturma yeri ya da işyerinin bulunduğu yer asliye hukuk mahkemesi; davalının Türkiyede yerleşim yeri, olağan oturma yeri veya işyeri yoksa İstanbul Asliye Hukuk Mahkemesi görevli ve yetkilidir.

Milletlerarası tahkimden kaynaklanan sorunlar için mahkemeler, sadece bu Kanunun hükümlerine göre müdahalede bulunabilirler.

İKİNCİ BÖLÜM

Tahkim Anlaşması

Tanımı ve şekli

MADDE 4.— Tahkim anlaşması, tarafların, sözleşmeden kaynaklansın veya kaynaklanmasın aralarında mevcut bir hukukî ilişkiden doğmuş veya doğabilecek uyuşmazlıkların tümünün veya bazılarının tahkim yoluyla çözülmesi konusunda yaptıkları anlaşmadır. Tahkim anlaşması, asıl sözleşmeye konan tahkim şartı veya ayrı bir sözleşme ile yapılabilir.

Tahkim anlaşması yazılı şekilde yapılır. Yazılı şekil şartının yerine getirilmiş sayılması için, tahkim anlaşmasının taraflarca imzalanmış yazılı bir belgeye veya taraflar arasında teati edilen mektup, telgraf, teleks, faks gibi bir iletişim aracına veya elektronik ortama geçirilmiş olması ya da dava dilekçesinde yazılı bir tahkim anlaşmasının varlığının iddia edilmesine davalının verdiği cevap dilekçesinde itiraz edilmemiş olması gerekir. Asıl sözleşmenin bir parçası hâline getirilmek amacıyla tahkim şartı içeren bir belgeye yollama yapılması hâlinde de geçerli bir tahkim anlaşması yapılmış sayılır.

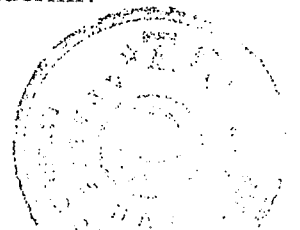
Tahkim anlaşması, tarafların tahkim anlaşmasına uygulanmak üzere seçtiği hukuka veya böyle bir hukuk seçimi yoksa Türk hukukuna uygun olduğu takdirde geçerlidir.

Tahkim anlaşmasına karşı, asıl sözleşmenin geçerli olmadığı veya tahkim anlaşmasının henüz doğmamış olan bir uyuşmazlığa ilişkin olduğu itirazında bulunulamaz.

Mahkemede tahkim itirazı ve anlaşması

MADDE 5.— Tahkim anlaşmasının konusunu oluşturan bir uyuşmazlıkta dava mahkemede açılmışsa; karşı taraf, tahkim itirazında bulunabilir. Tahkim itirazının ileri sürülmesi ve tahkim anlaşmasının geçerliliğine ilişkin uyuşmazlıkların çözülmesi, Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanununun ilk itirazlara ilişkin hükümlerine tâbidir. Tahkim itirazının kabulü hâlinde, mahkeme davayı usulden reddeder.

Yargılama sırasında tarafların tahkim yoluna başvurma konusunda anlaşmaları hâlinde, dava dosyası mahkemece ilgili hakem veya hakem kuruluna gönderilir.

İhtiyatî tedbir veya ihtiyatî haciz

MADDE 6.— Taraflardan birinin, tahkim yargılamasından önce veya tahkim yargılaması sırasında mahkemeden ihtiyatî tedbir veya ihtiyatî haciz istemesi ve mahkemenin böyle bir tedbire veya hacze karar vermesi, tahkim anlaşmasına aykırılık teşkil etmez.

Aksi kararlaştırılmadıkça, tahkim yargılaması sırasında hakem veya hakem kurulu, taraflardan birinin istemi üzerine, ihtiyatî tedbire veya ihtiyatî hacze karar verebilir. Hakem veya hakem kurulu, ihtiyatî tedbir veya ihtiyatî haciz kararı vermeyi, uygun bir güvence verilmesine bağlı kılabilir. Hakem veya hakem kurulu, cebri icra organları tarafından icrası ya da diğer resmî makamlar tarafından yerine getirilmesi gereken ihtiyatî tedbir veya ihtiyatî haciz kararı veremeyeceği gibi, üçüncü kişileri bağlayan ihtiyatî tedbir veya ihtiyatî haciz kararı da veremez.

Taraflardan biri, hakem veya hakem kurulunun verdiği ihtiyatî tedbir veya ihtiyatî haciz kararını yerine getirmesse; karşı taraf, ihtiyatî tedbir veya ihtiyatî haciz kararı verilmesi istemiyle yetkili mahkemenin yardımını isteyebilir. Yetkili mahkeme gerekirse başka bir mahkemeyi istinabe edebilir.

Tarafların, Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanunu ile İcra ve İflâs Kanununa göre istemde bulunma hakları saklıdır.

Tahkim yargılaması öncesi veya tahkim yargılaması sırasında taraflardan birinin istemi üzerine mahkemece verilen ihtiyatî tedbir ya da ihtiyatî haciz kararı, hakem veya hakem kurulu kararının icra edilebilir hâle gelmesiyle ya da davanın hakem veya hakem kurulu tarafından reddedilmesi hâlinde kendiliğinden ortadan kalkar.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

Hakem veya Hakem Kurulunun Seçimi, Reddi, Sorumluluğu, Görevinin Sona Ermesi ve Yetkisi

Hakem sayısı, seçimi, reddi, sorumluluğu, görevinin sona ermesi ve yetkisi

MADDE 7.— A) Taraflar, hakemlerin sayısını belirlemekte serbesttirler. Ancak bu sayı tek olmalıdır.

Hakemlerin sayısı taraflarca kararlaştırılmamışsa üç hakem seçilir.

B) Taraflarca aksi kararlaştırılmamışsa hakem seçiminde aşağıdaki kurallar uygulanır:

1. Ancak gerçek kişiler hakem seçilebilir.
2. Tek hakem seçilecek ise ve taraflar hakem seçiminde anlaşamazlarsa hakem, taraflardan birinin istemi üzerine asliye hukuk mahkemesi tarafından seçilir.
3. Üç hakem seçilecek ise, taraflardan her biri bir hakem seçer; bu şekilde seçilen iki hakem üçüncü hakemi belirler. Taraflardan biri, diğer tarafın bu yoldaki

isteminin kendisine ulaşmasından itibaren otuz gün içinde hakemini seçmezse veya tarafların seçtiği iki hakem seçilmelerinden sonraki otuz gün içinde üçüncü hakemi belirlemezlerse, taraflardan birinin istemi üzerine asliye hukuk mahkemesi tarafından hakem seçimi yapılır. Üçüncü hakem, başkan olarak görev yapar.

4. Üçten fazla hakem seçilecek ise, son hakemi seçecek olan hakemler yukarıdaki bentte belirtilen usule göre taraflarca eşit sayıda belirlenir.

Hakemlerin seçimi usulünü kararlaştırmış olmalarına rağmen;

1. Taraflardan biri anlaşmaya uymazsa,

2. Kararlaştırılmış olan usule göre tarafların veya taraflarca seçilen hakemlerin hakem seçimi konusunda birlikte karar vermeleri gerektiği hâlde, taraflar ya da hakemler bu konuda anlaşamazlarsa,

3. Hakem seçimi ile yetkilendirilen üçüncü kişi, kurum veya kuruluş, hakemi ya da hakem kurulunu seçmezse,

Hakem veya hakem kurulunun seçimi, taraflardan birinin istemi üzerine asliye hukuk mahkemesi tarafından yapılır.

Asliye hukuk mahkemesinin gerektiğinde tarafları dinledikten sonra yukarıdaki fıkralara göre verdiği kararlar kesindir. Asliye hukuk mahkemesi, hakem seçiminde tarafların anlaşmalarını, hakemlerin bağımsız ve tarafsız olması, tarafların farklı tâbiyyette olmaları hâlinde tek hakem seçilecek ise bu hakemin tarafların tâbiyyetinden olmaması, üç hakem seçilecek ise bunlardan ikisinin bir tarafın tâbiyyetinden olmaması ilkelerini göz önünde bulundurur. Üçten fazla hakem seçilecek hâllerde de aynı usul uygulanır.

C) Kendisine hakemlik önerilen kimse, bu görevi kabul etmeden önce tarafsızlık ve bağımsızlığından şüphe etmeyi haklı gösteren hâl ve şartları açıklamak zorundadır. Taraflar önceden bilgilendirilmemiş oldukları takdirde hakem, daha sonra ortaya çıkan durumları da gecikmeksizin taraflara bildirir.

Hakem, taraflarca kararlaştırılan niteliklere sahip olmadığı, taraflarca kararlaştırılan tahkim usulünde öngörülen bir ret sebebi mevcut bulunduğu, tarafsızlığından şüphe etmeyi haklı gösteren hâl ve şartlar gerçekleştiği takdirde reddedilebilir.

D) Taraflar, hakemin reddi usulünü serbestçe kararlaştırabilirler.

Hakemi reddetmek isteyen taraf, hakemin veya hakem kurulunun seçiminden ya da hakemin reddi isteminde bulunabileceği bir durumun ortaya çıktığını öğrendiği tarihten itibaren otuz gün içinde ret isteminde bulunabilir ve bu istemini karşı tarafa yazılı olarak bildirir.

Hakem kurulundan bir veya birden çok hakemin reddini isteyen taraf, ret istemini ve gerekçesini hakem kuruluna bildirir. Ret isteminin kabul edilmediğini öğrenen taraf, bu tarihten itibaren karara karşı otuz gün içinde asliye hukuk mahkemesine başvurarak bu kararın kaldırılmasını ve hakem veya hakemlerin reddine karar verilmesini isteyebilir.

Seçilen hakemin veya hakem kurulunun tümünün ya da karar çoğunluğunu ortadan kaldıracak sayıda hakemin reddi için ancak asliye hukuk mahkemesine başvurulabilir. Asliye hukuk mahkemesinin bu madde uyarınca vereceği kararlar kesindir.

Seçilen hakemin veya hakem kurulunun tümünün ya da karar çoğunluğunu ortadan kaldıracak sayıda hakemin asliye hukuk mahkemesince reddine karar verilmesi hâlinde tahkim sona erer. Ancak tahkim anlaşmasında hakem veya hakemlerin isimleri belirlenmemişse yeniden hakem seçimi yoluna gidilir.

E) Taraflarca aksi kararlaştırılmamışsa, tahkim yargılamasında görevi kabul eden hakem, haklı bir neden olmaksızın görevi yerine getirmekten kaçındığı takdirde, tarafların uğradığı zararı ödemekle yükümlüdür.

F) Bir hakem hukukî veya fiilî sebeplerle görevini hiç ya da zamanında yerine getiremediği takdirde hakemlik yetkisi, hakemin çekilmesi veya tarafların bu yönde anlaşmaları ile sona erer.

Taraflardan her biri, aralarında hakemin çekilmesini gerektiren sebeplerin varlığı konusunda uyuşmazlık olursa, asliye hukuk mahkemesinden hakemin yetkisinin sona erdirilmesi konusunda karar verilmesini isteyebilir. Asliye hukuk mahkemesinin vereceği karar kesindir.

Hakemin görevinden çekilmesi veya diğer tarafın hakemin yetkisinin sona ermesine muvafakat etmesi, hakemin ret sebeplerinin varlığının kabulü anlamına gelmez.

G) Hakemlerden birinin görevi herhangi bir sebeple sona ererse, onun yerine seçimindeki usul uygulanarak yeni bir hakem seçilir.

Tahkim süresinin işlenmesi, bir veya birden çok hakemin değiştirilmesi nedeniyle durmaz.

Ancak, tahkim anlaşmasında hakemin veya hakem kurulunu oluşturan hakemlerin ad ve soyadları belirtilmiş ise; hakemin, hakem kurulunun ya da kurulun karar çoğunluğunu ortadan kaldıracak sayıda hakemin görevinin herhangi bir sebeple sona ermesi hâlinde tahkim sona erer.

H) Hakem veya hakem kurulu, tahkim anlaşmasının mevcut veya geçerli olup olmadığına ilişkin itirazlar da dahil olmak üzere, kendi yetkisi hakkında karar verebilir. Bu karar verilirken, bir sözleşmede yer alan tahkim şartı, sözleşmenin diğer hükümlerinden bağımsız olarak değerlendirilir. Hakem veya hakem kurulunun asıl sözleşmenin hükümsüzlüğüne karar vermesi, kendiliğinden tahkim anlaşmasının hükümsüzlüğü sonucunu doğurmaz.

Hakem veya hakem kurulunun yetkisizliğine ilişkin itiraz, en geç ilk cevap dilekçesinde yapılır. Tarafların hakemleri bizzat seçmiş veya hakem seçimine katılmış olmaları, hakem veya hakem kurulunun yetkisine itiraz etme haklarını ortadan kaldırmaz.

Hakem veya hakem kurulunun yetkisini aştığına ilişkin itiraz derhal ileri sürülmezse geçerli olmaz.

Hakem veya hakem kurulu, yukarıda belirtilen her iki hâlde de, gecikmenin haklı sebebe dayandığı sonucuna varırsa, daha sonra ileri sürülen itirazı kabul edebilir.

Hakem veya hakem kurulu, yetkisizlik itirazını, ön sorun şeklinde inceler ve karara bağlar; yetkili olduğuna karar verirse, tahkim yargılamasını sürdürür ve davayı karara bağlar.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

Tahkim Yargılama Usulü

Yargılama kurallarının belirlenmesi, tarafların eşitliği ve temsili

MADDE 8.— A) Taraflar, hakem veya hakem kurulunun uygulayacağı yargılama kurallarını, bu Kanunun emredici hükümleri saklı kalmak kaydıyla, serbestçe kararlaştırabilir ya da bir kanuna, milletlerarası veya kurumsal tahkim kurallarına yollama yaparak belirleyebilirler. Taraflar arasında böyle bir anlaşma yoksa hakem veya hakem kurulu, tahkim yargılamasını bu Kanun hükümlerine göre yürütür.

B) Taraflar, tahkim yargılamasında eşit hak ve yetkiye sahiptirler. Taraflara iddia ve savunmalarını ileri sürme olanağı tanınır.

Tahkim yargılamasında taraflar, yabancı gerçek veya tüzel kişiler tarafından da temsil edilebilirler. Bu hüküm, tahkimle ilgili olarak mahkemelere yapılan istemlere uygulanmaz.

Tahkim yeri

MADDE 9.— Tahkim yeri, taraflarca veya onların seçtiği bir tahkim kurumunca serbestçe kararlaştırılır. Bu konuda bir anlaşma yoksa tahkim yeri, hakem veya hakem kurulunca olayın özelliklerine göre belirlenir.

Hakem veya hakem kurulu, tahkim yargılamasının gerektirdiği durumlarda önceden taraflara bildirmek kaydıyla bir başka yerde de toplanabilir.

Davanın açıldığı tarih, tahkim süresi, kullanılan dil, dava ve cevap dilekçesi, görev belgesi

MADDE 10.— A) Taraflar aksini kararlaştırmadıkça tahkim davası, hakemlerin seçimi için asliye hukuk mahkemesine veya tarafların anlaşmasına göre hakem seçecek olan kişi, kurum veya kuruluşa başvurulduğu ve eğer anlaşmaya göre hakemlerin seçimi iki tarafa ait ise, davacının hakemini seçip kendi hakemini seçmesini diğer tarafa bildirdiği; anlaşmada hakem veya hakem kurulunu oluşturan hakemlerin ad ve soyadları belirtilmiş ise, uyuşmazlığın tahkim yoluyla çözülmesi talebinin karşı tarafça alındığı tarihte açılmış sayılır.

Taraflardan biri, mahkemeden ihtiyatî tedbir veya ihtiyatî haciz kararı almış ise otuz gün içinde tahkim davasını açmak zorundadır. Aksi hâlde ihtiyatî tedbir veya ihtiyatî haciz kendiliğinden ortadan kalkar.

B) Taraflar aksini kararlaştırmadıkça, tek hakemli davalarda hakemin seçildiği, birden çok hakemli davalarda ise hakem kurulunun ilk toplantı tutanağının düzenlendiği tarihten itibaren bir yıl içinde hakem veya hakem kurulunca esas hakkında karar verilir.

Tahkim süresi, tarafların anlaşmasıyla; anlaşamamaları hâlinde taraflardan birinin başvurusu üzerine asliye hukuk mahkemesince uzatılabilir. Başvurunun reddi hâlinde tahkim süresi sonunda yargılama sona erer. Mahkemenin kararı kesindir.

C) Tahkim yargılaması, Türkçe veya Türkiye Cumhuriyeti tarafından tanınan devletlerden birinin resmî dilinde yapılabilir. Yargılamada kullanılacak dil veya diller, taraflar arasında kararlaştırılmamışsa, hakem veya hakem kurulu tarafından belirlenir. Tarafların anlaşmasında veya hakemlerin konu ile ilgili ara kararında aksi öngörülmemiş ise, bu dil veya diller, tarafların bütün yazılı beyanlarında, duruşmalarda, hakem veya hakem kurulunun ara kararlarında, nihaî kararında ve yazılı bildirimlerinde kullanılır.

Hakem veya hakem kurulu, tarafların dayandığı belgelerin tahkim yargılamasında kullanılan dil veya dillerdeki çevirisi ile birlikte sunulmasına karar verebilir.

D) Taraflarca kararlaştırılan ya da hakem veya hakem kurulunca belirlenen süre içinde davacı, tarafların ad, unvan ve adreslerini, temsilcisini, tahkim şartını veya sözleşmesini, uyuşmazlığın doğduğu veya ilgili olduğu sözleşme veya hukukî ilişkiyi, iddianın dayandığı olayları, uyuşmazlığın konusunu, miktarını ve istemini içeren dava dilekçesini; davalı ise, cevaplarını içeren dilekçesini hakem veya hakem kuruluna verir. Taraflar dilekçelerine yazılı delillerini ekleyebilir ve ileride sunacakları delillere yollama yapabilirler.

Taraflar, aksini kararlaştırmış olmadıkça, tahkim yargılaması sırasında iddia veya savunmalarını değiştirebilir veya genişletebilirler. Ancak, hakem veya hakem kurulu, bu işlemin gecikerek yapılmış olduğunu veya diğer taraf için haksız bir şekilde büyük zorluk yarattığını ve diğer hâl ve şartları dikkate alarak, böyle bir değişiklik veya genişletmeye izin vermeyebilir. İddia veya savunmanın tahkim anlaşmasının kapsamı dışına çıkacak şekilde değiştirilmesi veya genişletilmesi mümkün değildir.

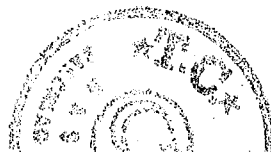
E) Hakem veya hakem kurulu, dava ve cevap dilekçesi verildikten sonra görev belgesi hazırlayabilir.

Görev belgesinde tarafların adları, unvanları ve sıfatları, tahkim sırasında bildirim için geçerli adresleri, iddia ve savunmalarının özeti, istemleri, uyuşmazlığın açıklanması, hakemlerin ad ve soyadları, sıfatları ve adresleri, tahkim yeri, tahkim süresi, sürenin başlangıcı, uyuşmazlığa uygulanacak usul hükümleriyle ilgili açıklamalar ile hakemlere dostane aracılık yapma yetkisinin verilmiş olup olmadığı gibi konular yer alır.

Görev belgesi hakemler ve taraflarca imza edilir.

Duruşma ve yazılı yargılama, taraf olma niteliğini kaybetme, taraflardan birinin yargılamaya katılmaması

MADDE 11.— A) Hakem veya hakem kurulu, delillerin sunulması, sözlü beyanlarda bulunulması ve bilirkişiden açıklama istenmesi gibi sebeplerle duruşma yapılmasına karar verebileceği gibi; yargılamanın dosya üzerinde yürütülmesine de karar verebilir. Taraflar duruşma yapılmaması konusunda anlaşmadıkça, hakem veya hakem kurulu, taraflardan birinin istemi üzerine yargılamanın uygun aşamasında duruşma yapar.

Hakem veya hakem kurulu, dava ile ilgili her türlü keşif tarihini, bilirkişi incelemesini veya diğer delillerin incelenmesi için yapacağı toplantı ve duruşmaları ve tarafların gelmemeleri hâlinde bunun sonuçlarını uygun bir süre önceden taraflara bildirir.

Hakem veya hakem kuruluna sunulan dilekçeler, bilgiler ve diğer belgeler taraflara bildirilir.

B) Tahkim yargılamasının taraflarından birisinin taraf olma niteliğini kaybetmesi hâlinde, hakem veya hakem kurulunca tahkim yargılaması ertelenerek, tahkim yargılamasının devamı amacıyla ilgililere bildirimde bulunulur. Bu durumda tahkim süresi işlemez.

Altı ay içinde bildirim yapılmaz veya bildirimde bulunulanlar tahkim yargılamasına devam edeceklerini açıkça diğer tarafa ya da hakem veya hakem kuruluna bildirmezlerse, tahkim yargılaması sona erer.

C) Taraflardan birinin yargılamaya katılmaması hâlinde aşağıdaki hükümler uygulanır:

1. Davacı, geçerli bir neden göstermeksizin dava dilekçesini süresi içinde vermezse; hakem veya hakem kurulu tahkim yargılamasına son verir.

2. Dava dilekçesi, 10 uncu maddenin (D) fıkrasının birinci paragrafına uygun değilse ve eksiklik hakem veya hakem kurulunca belirlenecek süre içinde giderilmezse, hakem veya hakem kurulu tahkim yargılamasına son verir.

3. Davalı, cevap dilekçesini vermezse; bu durum davacının iddialarının kabulü olarak değerlendirilmeyip yargılamaya devam edilir.

4. Taraflardan biri, geçerli bir neden göstermeksizin duruşmaya gelmez veya delillerini sunmaktan kaçınırsa; hakem veya hakem kurulu, tahkim yargılamasına devam ederek mevcut delillere göre karar verebilir.

Hakem veya hakem kurulunca bilirkişi atanması, delillerin toplanması, uyuşmazlığın esasına uygulanacak hukuk kuralları ve sulh

MADDE 12.— A) Hakem veya hakem kurulu,

1. Belirlediği konular hakkında rapor vermek üzere bir veya birden çok bilirkişi atanmasına;

2. Tarafların bilirkişiye gerekli açıklamaları yapmalarına, ilgili belge ve bilgileri vermelerine;

3. Dava ile ilgili keşif yapılmasına karar verebilir.

Aksi kararlaştırılmadıkça, taraflardan birinin istemi veya hakem ya da hakem kurulunun gerekli görmesi üzerine bilirkişiler, yazılı veya sözlü raporlarını vermelerinden sonra çağrılacakları duruşmaya katılırlar. Bu duruşmada taraflar, bilirkişilere soru sorabilir ve uyuşmazlık konusunda kendi seçtikleri özel bilirkişileri dinletebilirler.

B) Taraflar, delillerini hakem veya hakem kurulunca belirlenen süre içinde verirler. Hakem veya hakem kurulu, delillerin toplanmasında asliye hukuk mahkemesinden yardım isteyebilir. Bu takdirde mahkeme, Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanunu hükümlerini uygular.

C) Hakem veya hakem kurulu, taraflar arasındaki sözleşme hükümlerine ve onların uyumsuzluğun esasına uygulanmak üzere seçtikleri hukuk kurallarına göre karar verir. Sözleşme hükümlerinin yorumunda ve tamamlanmasında ticarî örf ve âdetler ile ticarî teamüller de göz önüne alınır. Belirli bir devletin hukukunun seçilmiş olması, aksi belirtilmedikçe, o devletin kanunlar ihtilâfi kurallarının veya usul kurallarının değil, doğrudan doğruya maddî hukukunun seçilmiş olduğu anlamına gelir.

Tarafların uyumsuzluğun esasına uygulanacak hukuk kurallarını kararlaştırmamış olmaları hâlinde, hakem veya hakem kurulu, uyumsuzluk ile en yakın bağlantı içinde olduğu sonucuna vardığı devletin maddî hukuk kurallarına göre karar verir.

Hakem veya hakem kurulu, ancak tarafların açıkça yetkili kılmış olmaları şartıyla hakkaniyet ve nasafet kurallarına göre veya dostane aracı olarak karar verebilir.

D) Tahkim yargılaması sırasında taraflar uyumsuzluk konusunda sulh olurlarsa, tahkim yargılamasına son verilir. Tarafların istemini uygun bulan hakem veya hakem kurulunca sulh, hakem kararı olarak tespit edilir.

Hakem kurulunun karar verme usulü ve tahkim yargılamasının sona ermesi

MADDE 13.— A) Taraflarca aksi kararlaştırılmamışsa hakem kurulu oy çokluğu ile karar verir.

Taraflar veya hakem kurulunun diğer üyeleri yetki vermişlerse, hakem kurulu başkanı, yargılama usulü ile ilgili belirli konularda tek başına karar verebilir.

B) Tahkim yargılaması, nihaî hakem kararının verilmesi veya aşağıdaki hâllerden birinin gerçekleşmesi ile sona erer:

1. Davalının itirazı üzerine hakem veya hakem kurulunun uyumsuzluğun kesin olarak çözümünde davalının hukukî yararı bulunduğunu kabul etmesi hâli hariç, davacı davasını geri alırsa;

2. Taraflar, yargılamanın sona erdirilmesi konusunda anlaşılırsa;

3. Hakem veya hakem kurulu, başka bir sebeple yargılamanın sürdürülmesini gereksiz veya imkânsız bulursa;

4. 10 uncu maddenin (B) fıkrasının ikinci paragrafı uyarınca tahkim süresinin uzatılmasına ilişkin talep mahkemece reddedilirse;

5. Taraflarca kararın oybirliğiyle verilmesinin öngörülmesine rağmen, hakem kurulu oybirliğiyle karar veremezse;

6. 11 inci maddenin (B) fıkrasının ikinci paragrafı uyarınca, tahkim yargılamasına devam edilemezse;

7. 16 ncı maddenin (C) fıkrasının ikinci paragrafı uyarınca yargılama giderleri için avans yatırılmazsa;

14 üncü maddenin (B) fıkrası hükümleri saklı kalmak üzere, hakem veya hakem kurulunun yetkisi, yargılamanın sona ermesiyle ortadan kalkar.

Kararın şekli ve içeriği, düzeltilmesi, yorumu ve tamamlanması, yazılı bildirimlerin alınması

MADDE 14.— A) Hakem kararlarında,

1. Tarafların ve varsa temsilcileri ile vekillerinin ad ve soyadları, unvanları ve adresleri,
2. Kararın dayandığı hukukî sebepler ile gerekçesi ve tazminata ilişkin istemlerde hükmedilen tazminatın miktarı,
3. Tahkim yeri ve kararın tarihi,
4. Kararı veren hakem veya hakem kurulunun ad ve soyadları, imzaları ve karşı oyları,
5. Karara karşı iptal davası açılabilceği,

belirtilir.

Aksi kararlaştırılmadıkça, hakem veya hakem kurulu kısmî kararlar verebilir.

Hakem kararı, hakem veya hakem kurulu başkanı tarafından taraflara bildirilir.

Taraflar, giderini ödemek koşuluyla hakem kararının asliye hukuk mahkemesine gönderilmesini isteyebilir. Bu durumda karar ve dava dosyası, hakem veya hakem kurulu başkanı tarafından asliye hukuk mahkemesine sunulur ve mahkemece kalemde saklanır.

B) Taraflardan her biri, hakem kararının kendisine bildirilmesinden itibaren otuz gün içinde, karşı tarafa da bilgi vermek kaydıyla, hakem veya hakem kuruluna başvurarak,

1. Hakem kararında bulunan hesap, yazı ve benzeri maddî hataların düzeltilmesini,
2. Kararın tümünün veya bazı bölümlerinin yorumlanmasını ,

isteyebilir.

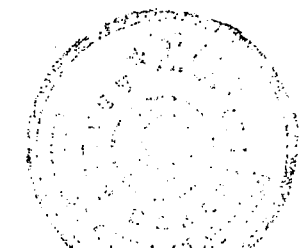
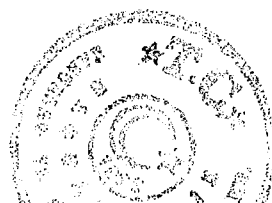
Karşı tarafın görüşünü alan hakem veya hakem kurulu, bu istemi haklı bulursa, istem tarihinden itibaren otuz gün içinde kararındaki maddî hatayı düzeltir veya kararın yorumunu yapar.

Hakem veya hakem kurulu, karardaki maddî hataları karar tarihini izleyen otuz gün içinde kendiliğinden de düzeltebilir.

Taraflardan her biri, hakem kararının kendilerine bildirilmesinden itibaren otuz gün içinde, karşı tarafa da bilgi vermek kaydıyla, yargılama sırasında ileri sürülmüş olmasına rağmen karara bağlanmamış konularda tamamlayıcı hakem kararı verilmesini isteyebilir. Hakem veya hakem kurulu, istemi haklı bulursa, tamamlayıcı hakem kararını altmış gün içinde verir.

Düzeltilme, yorum ve tamamlama kararları, taraflara bildirilir ve hakem kararının bir parçasını oluşturur.

C) Taraflarca aksi kararlaştırılmadıkça herhangi bir yazılı bildirim, bizzat gönderilene ya da gönderilenin yerleşim yerine, olağan oturma yerine, iş yerine veya posta adresine teslim edildiği takdirde alınmış sayılır.

Gerekli araştırma yapılmasına rağmen yukarıdaki bildirim yerlerinden hiçbirinin bulunamaması hâlinde, gönderilenin bilinen son yerleşim yerine, olağan oturma yerine, iş yerine veya posta adresine taahhütlü mektupla veya teslim teşebbüsünün belgelendiği herhangi bir başka vasıta ile gönderilen yazılı bildirimler alınmış sayılır.

Yazılı bildirim, öngörülen şekillerde teslim edildiği tarihte alınmış sayılır.
Bu madde hükümleri mahkemelerce yapılan tebligata uygulanmaz.

BEŞİNCİ BÖLÜM

Hakem Kararlarına Karşı Kanun Yolu

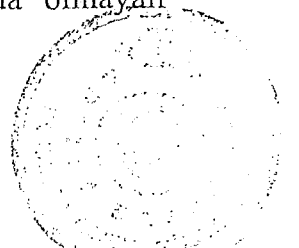
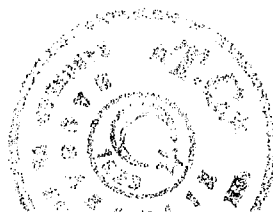
İptal davası ve hakem kararlarının icra edilebilir hâle gelmesi

MADDE 15.— A) Hakem kararına karşı yalnızca iptal davası açılabilir. İptal davası yetkili asliye hukuk mahkemesinde açılır, öncelikle ve ivedilikle görülür.

Hakem kararları aşağıdaki hâllerde iptal edilebilir:

1. Başvuruyu yapan taraf,
 - a) Tahkim anlaşmasının taraflarından birinin ehliyetsiz ya da tahkim anlaşmasının, tarafların anlaşmayı tâbi kıldıkları hukuka veya böyle bir hukuk seçimi yoksa Türk hukukuna göre geçersiz olduğunu,
 - b) Hakem veya hakem kurulunun seçiminde, tarafların anlaşmasında belirlenen veya bu Kanunda öngörülen usule uyulmadığını,
 - c) Kararın, tahkim süresi içinde verilmediğini,
 - d) Hakem veya hakem kurulunun, hukuka aykırı olarak yetkili veya yetkisiz olduğuna karar verdiğini,
 - e) Hakem veya hakem kurulunun, tahkim anlaşması dışında kalan bir konuda karar verdiğini veya istemin tamamı hakkında karar vermediğini ya da yetkisini aştığını,
 - f) Tahkim yargılamasının, usul açısından tarafların anlaşmalarına veya bu yönde bir anlaşma bulunmaması hâlinde, bu Kanun hükümlerine uygun olarak yürütülmediğini ve bu durumun kararın esasına etkili olduğunu,
 - g) Tarafların eşitliği ilkesinin gözetilmediğini, ispat ederse veya,
2. Mahkemece;
 - a) Hakem veya hakem kurulu kararına konu uyuşmazlığın Türk hukukuna göre tahkime elverişli olmadığı,
 - b) Kararın kamu düzenine aykırı olduğu, tespit edilirse.

Hakem veya hakem kurulunun, tahkim anlaşması dışında kalan bir konuda karar verdiği iddiasıyla açılan iptal davasında, tahkim anlaşması kapsamında olan konuların, tahkim anlaşması kapsamında olmayan konulardan ayrılması mümkün olduğu takdirde, hakem kararının sadece tahkim anlaşması kapsamında olmayan konuları içeren bölümü iptal edilebilir.

İptal davası, otuz gün içinde açılabilir. Bu süre, hakem kararının veya düzeltme, yorum ya da tamamlama kararının taraflara bildirildiği tarihten itibaren işlemeye başlar. İptal davasının açılması, kendiliğinden hakem kararının icrasını durdurur.

Taraflar, iptal davası açma hakkından kısmen veya tamamen feragat edebilirler. Yerleşim yerleri veya olağan oturma yerleri Türkiye dışında bulunan taraflar, tahkim anlaşmasına koyacakları açık bir beyanla veya sonradan yazılı şekilde anlaşmak suretiyle iptal davası açma hakkından tamamen feragat edebilecekleri gibi; yukarıda sayılan bir veya birkaç sebepten dolayı iptal davası açmak hakkından da feragat edebilirler.

İptal istemi, davaya bakan mahkeme aksine karar vermedikçe, dosya üzerinden incelenerek karara bağlanır.

İptal davası hakkında verilen kararlara karşı Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanunu hükümlerine göre temyiz yolu açık olmakla birlikte, karar düzeltme yoluna gidilemez. Temyiz incelemesi, bu maddede yer alan iptal sebepleriyle sınırlı olarak, öncelikle ve ivedilikle karara bağlanır.

İptal davasının kabulü hâlinde, kabul kararı temyiz edilmezse veya 1 inci bendin (b), (d), (e), (f), (g) alt bentleri ile 2 nci bendinin (b) alt bendindeki hâllerin varlığı sebebiyle kabulü hâlinde taraflar aksini kararlaştırma-mışlarsa hakemleri ve tahkim süresini yeniden belirleyebilirler. Taraflar isterlerse eski hakemleri tayin edebilirler.

B) İptal davasının reddine ilişkin kararın kesinleşmesinden sonra asliye hukuk mahkemesi, hakem kararının icra edilebilir olduğuna ilişkin bir belgeyi istemde bulunan tarafa verir. Bu belgenin verilmesi harca tâbi değildir. Hakem kararının icraya konulması hâlinde Harçlar Kanunu hükümleri uygulanır.

İptal davası için öngörülen sürenin geçtiği veya tarafların iptal davası açmaktan feragat ettiği hâllerde, hakem kararının icra edilebilir olduğuna ilişkin belgenin verilmesi sırasında (A) fıkrasının 2 nci bendinin (a) ve (b) alt bend hükümleri mahkemece re'sen dikkate alınır. Bu hâlde mahkemece aksine karar verilmedikçe, inceleme dosya üzerinden yapılır.

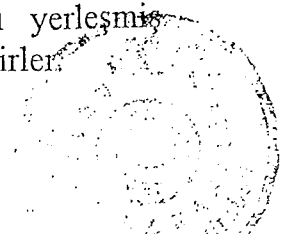
ALTINCI BÖLÜM

Tahkim Giderleri

Hakem ücreti, yargılama giderleri, avans yatırılması ve giderlerin ödenmesi

MADDE 16.— A) Taraflarca aksi kararlaştırılmamışsa, hakemlerin ücreti, dava konusu alacağın miktarı, uyuşmazlığın niteliği ve tahkim yargılamasının süresi dikkate alınarak, hakem veya hakem kurulu ile taraflar arasında kararlaştırılır.

Taraflar, hakem veya hakem kurulunun ücretini milletlerarası yerleşmiş kurallara veya kurumsal tahkim kurallarına yollama yaparak da belirleyebilirler.

Taraflarla hakem veya hakem kurulu arasında ücretin belirlenmesi konusunda anlaşmaya varılamaz veya tahkim anlaşmasında ücretin belirlenmesine ilişkin herhangi bir hüküm bulunmazsa ya da taraflarca bu konuda yerleşmiş milletlerarası kurallara veya kurumsal tahkim kurallarına yollama yapılmamışsa, hakem veya hakem kurulunun ücreti, Türkiye Hakem ve Bilirkişi Odaları Birliği tarafından hazırlanan ve Adalet Bakanlığınca onaylanan ücret tarifesine göre belirlenir.

Taraflarca aksi kararlaştırılmadıkça başkanın ücreti, hakemlerden her birine ödenecek hakem ücretinin yüzde on fazlası olarak hesaplanır.

Hakem kararının düzeltilmesi, yorumlanması veya tamamlanması hâllerinde ek hakem ücreti ödenmez.

B) Hakem veya hakem kurulu kararında tahkim yargılamasının giderleri gösterilir.

Yargılama giderleri,

1. Hakemlerin ücretini,
2. Hakemlerin seyahat giderlerini ve yaptıkları diğer masrafları,
3. Hakem veya hakem kurulu tarafından atanan bilirkişilere ve yardımına başvuru diğer kişilere ödenen ücretleri ve keşif giderlerini,
4. Hakem veya hakem kurulunun onayladığı ölçüde tanıkların seyahat giderlerini ve yaptıkları diğer masrafları,
5. Hakem veya hakem kurulunun, davayı kazanan tarafın varsa vekili için avukatlık asgarî ücret tarifesine göre takdir ettiği vekâlet ücretini,
6. Bu Kanuna göre mahkemelere yapılacak başvurularda alınan yargı harçlarını,
7. Tahkim yargılamasına ilişkin bildirim giderlerini,

kapsar.

C) Hakem veya hakem kurulu, davacı taraftan yargılama giderleri için avans yatırmasını isteyebilir.

Avans, hakem veya hakem kurulu kararında öngörülen süre içinde ödenmemişse hakem veya hakem kurulu yargılamayı durdurabilir. Yargılamanın durdurulduğunun taraflara bildirilmesinden itibaren otuz gün içinde avans ödenirse yargılamaya devam olunur, aksi hâlde tahkim yargılaması sona erer.

Hakem veya hakem kurulu, kararını verdikten sonra, taraflara, yatırılmış olan avansların harcama yerlerini ve miktarlarını gösterir bir belge verir ve varsa kalan avansı ödeyene iade eder.

D) Taraflar aksini kararlaştırmadıkça yargılama giderleri haksız çıkan tarafa yüklenir. Davada her iki taraf da kısmen haklı çıkarsa, yargılama giderleri haklılık durumuna göre taraflar arasında paylaşılır.

Hakem veya hakem kurulunun yargılamayı sona erdiren veya taraflar arasındaki sulhü tespit eden kararında da yargılama giderleri gösterilir.

YEDİNCİ BÖLÜM

Son Hükümler

Uygulanmayacak ve kaldırılan hükümler

MADDE 17.— Bu Kanunla düzenlenen konularda, aksine hüküm bulunmadıkça, Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanunu hükümleri uygulanmaz.

21.1.2000 tarihli ve 4501 sayılı Kamu Hizmetleri ile İlgili İmtiyaz Şartlaşma ve Sözleşmelerinden Doğan Uyuşmazlıklarda Tahkim Yoluna Başvurulması Hâlinde Uyulması Gereken İlkelere Dair Kanunun 5 inci maddesi yürürlükten kaldırılmıştır.

GEÇİCİ MADDE 1.— Taraflarla hakem veya hakem kurulu arasında ücretin belirlenmesi konusunda anlaşmaya varılamazsa veya tahkim anlaşmasında ücretin belirlenmesine ilişkin herhangi bir hüküm bulunmazsa ya da taraflarca hakem veya bu konuda yerleşmiş milletlerarası kurallara veya kurumsal tahkim kurallarına yollama yapılmamışsa; hakem ücretleri, Türkiye Hakem ve Bilirkişi Odaları Birliği tarafından Adalet Bakanlığının onayı ile bir ücret tarifesini belirleninceye kadar, uyuşmazlığın niteliği ve tahkim yargılamasının süresi dikkate alınarak asliye hukuk mahkemesince takdir edilir.

826